

108579 - Müslüman için doğru inanç ve bu inanca aykırı olan bâtıl inançlarla ilgili meselelerde kısa bilgi

Soru

Hak inanç hangisidir? Bazı bâtıl inançları öğrenmek (onlar hakkında bilgi sahibi olmak) istiyorum.

Detaylı cevap

1. Kur'an ve sünnetten şer'î delillerle sâbittir ki söz ve fiiller, doğru inançtan sâdır olursa, geçerli olur ve kabûl görür. Eğer inanç doğru olmazsa, bu doğru olmayan inançtan sâdır olan söz ve fiiller de boşa gider.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿[سورة المائدة من الآية: 5] ...﴾

"Her kim, îmânı(n esaslarını) inkâr ederse, ameli boşa gitmiştir. Ve o âhirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır." (Mâide Sûresi: 5)

Başka bir âyette Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿[سورة الزمر الآية: 65]﴾

"(Ey Nebi!) Andolsun ki sana ve senden önceki (elçi)lere şöyle vahyedildi: Eğer Allah'a (ibâdetinde başkasını) ortak koşarsan, muhakkak ki amelin boşa gider ve (hem dünyada, hem de âhirette) hüsrana uğrayanlardan olursun." (Zümer Sûresi: 65)

Bu anlamda pek çok âyet vardır.

2. Allah'ın apaçık kitabı Kur'an-ı Kerîm ve O'nun emîn elçisinin -Rabbinden en faziletli salat ve selam O'nun üzerine olsun- sünnetinin gösterdiği gibi "Doğru İnanç", Allah'a,

meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhîret gününe, kaderin hayır ve şerrine îmân etmek şeklinde özetlenmektedir.

Allah'ın azîz kitabı Kur'an-ı Kerim ile indirdiği ve elçisi Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem- ile gönderdiği bu altı esas, doğru inancın temelidir.

Îmân edilmesi gereken gayba ilişkin şeylerle Allah Teâlâ ve elçisinin haber verdiği her şey, bu altı esastan çıkmaktadır.

Kur'an ve sünnette bu altı esasın delilleri pek çoktur.

Bunlardan bazıları şunlardır:

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ... [سورة البقرة من الآية: 177]

"Allah katında, (namazda iken Allah'ın emri olmadan) doğu veya batıya yönelmeniz iyilik değildir. İyiliğin her türlü, o kimsenin yapmış olduğu iyiliktir ki, Allah'a, âhîret gününe, meleklerle, kitaplara ve nebilere îmân eder..." (Bakara Sûresi: 177)

Başka bir âyette Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ... [سورة البقرة من الآية:] [285:

"Elçi (Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem-) Rabbinden indirilene îmân etti. Müminler de îmân ettiler. Onlardan her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine îmân ettiler..." (Bakara Sûresi: 285)

Yine Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

[1] lakaplı Ömer, sonra Zün-Nûreyn [2] lakaplı Osman, sonra Murtezâ [3] lakaplı Ali, onlardan sonra cennetle müjdelenen diğer altı sahâbe ve daha sonra diğer sahâbe geldiğine inanırlar. -Allah onların hepsinden râzı olsun-.

Ehli sünnet vel-cemaat inancına sahip mü'minler, sahâbe arasında meydana gelen anlaşmazlıklar konusunda tarafsız kalır ve onların bu konuda içtihad ettiklerine, içtihad ettiği meselede doğruyu bulanın iki ecir, hata edenin de bir ecir kazandığına inanırlar.

Ehli sünnet vel-cemaat inancına sahip mü'minler, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den kendisine inanan beytini sever, onlara ve mü'minlerin anneleri durumundaki Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in hanımlarına dostluk eder ve Allah Teâlâ'nın onların hepsinden râzı olmasını isterler.

Ehli sünnet vel-cemaat inancına sahip mü'minler, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbına buğzeden, onlara küfreden, ehl-i beyt hakkında aşırıya giden, onları Allah -azze ve celle-'nin uygun gördüğünden daha yüksek makamlara yükselten Râfizîlerin [4] yolundan uzak dururlar.

Ehli sünnet vel-cemaat inancına sahip mü'minler, söz veya fiilleriyle ehl-i beyte eziyet eden Nâsıbların [5] yoluna girmekten de uzak dururlar.

11. Burada özet olarak anlattığımız şeylerin hepsi Allah Teâlâ'nın, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- ile gönderdiği doğru inancın tâ kendisidir. Bu, cehennem azabından kurtularak cennete girecekfirka olan ehli sünnet vel-cemaat inancıdır.

Ehli sünnet vel-cemaat, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in haklarında şöyle buyurduğu kimselerdir:

﴿لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى الْحَقِّ مَنْصُورَةٌ لَا يُضُرُّهُمْ مَنْ خَدَّلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ﴾.

"Ümmetimden bir grup, hak yolda muzaffer olacakve Allah Teâlâ'nın emri (kıyâmet günü) gelinceye kadar kendilerine karşı olanlar, onlara hiçbir zarar veremeyeceklerdir."

Başka bir hadiste şöyle buyurmuştur:

﴿فُتِّرَقَتِ الْيَهُودُ عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَافْتَرَقَتِ النَّصَارَى عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَسَتَمْتَرِقُ هَذِهِ الْأُمَّةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً كُلُّهَا فِي النَّارِ إِلَّا وَاحِدَةً. قَالَ الصَّحَابَةُ: مَنْ هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي﴾.

"Yahudiler, yetmiş bir fırkaya ayrıldılar. Hristiyanlar yetmiş iki fırkaya ayrıldılar. Bu ümmet ise yetmiş üç fırkaya ayrılacaktır. Biri dışında hepsi cehennemdedir.

Bunun üzerine sahâbe:

-O fırka hangisidir Ey Allah'ın elçisi? diye sordular.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

-Benim ve ashâbımın bulunduğu yol üzere olanlardır."

Sımsıkı sarılması ve o yolda gidilmesi ve ona aykırı hareket etmekten şiddetle sakınılması gereken inanç, işte bu inançtır.

12. Bu inançtan sapan ve onun aksine hareket edenler pek çoktur. Bunlardan bazıları putlara, bazıları meleklerle, bazıları velilere, bazıları cinlere, bazıları ağaçlara, bazıları taşlara, bazıları da başka şeylere taparlar.

Bu gibi kimseler, elçilerin çağrısına uymamışlar, aksine onlara aykırı hareket ederek onlarla inatlaşmışlardır. Nitekim Kureyş ve diğer bazı Arap kabileleri de Nebimiz Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e karşı böyle yapmışlardı.

Câhiliyet toplumu arapları, putlardan ihtiyaçlarını gidermelerini, hastalarına şifâ vermelerini, düşmanlarına karşı kendilerine yardım etmelerini isterler ve o putlara kurbanlar keserler ve adaklar adarlardı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- onlara bu davranışlarının çirkin olduğunu söyleyip, ibâdeti yalnızca Allah'a hâlis kılmalarını emredince, bunu garip karşılayarak onu reddettiler ve şöyle dediler:

أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ ﴿[سورة ص الآية: 5]﴾

"O (Muhammed), (o kadar çok) ilâhları nasıl oldu da bir tek ilâh yaptı? Doğrusu, (haber verdiği ve insanları ona dâvet ettiği) bu, ne tuhaf bir şeydir." (Sâd Sûresi: 5)

Daha sonra durumlar değişti. İnsanların çoğuna cehâlet hâkim oldu. Öyle ki insanların çoğu câhiliyet dînine yeniden döndüler. Nebiler ve veliler konusunda aşırıya gitmek, onlara

yalvarıp yakarmak ve onlardan yardım dilemek gibi şirke götüren amelleri işlemeye başladılar. Bu insanların çoğu Lâ ilâhe illallah'ın anlamını câhiliyet devrindeki müşrik Araplar kadar bilemediler. İnsanlar arasında cehâletin hâkim olması ve Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sonra uzun süre geçmesi sebebiyle bu şirk, günümüze kadar yaygınlaşmaya devam etmiştir.

13. Çağımızdaki Marks ve Lenin gibi kimselere uyan inkârcı kâfirlerin inandıkları şeyler de doğru inanca zıt ve elçilerin getirdikleri şeylere aykırı fikir inançlarındandır. Bu kimseler, ideolojilerine ister sosyalizm, ister komünizm, ister baasçılık [6], isterse başka isimler versinler, bu inkârcıların temel prensipleri şudur: "Allah yoktur" ve "Hayat maddeden ibârettir".

Âhireti, cenneti, cehennemi ve bütün dînleri inkâr etmek, bunların temel prensiplerindedir. Yazdıkları kitapları okuyan ve buldukları yolu araştıran birisi, bu yakînen görebilir. Şüphesiz bütün semâvî dînlere zıt olan bu inanç, mensuplarını dünya ve âhirette en kötü âkibetlere götürür.

14. Bâtınîlik ve tasavvuf mezheplerine mensup bazı kimselerin, evliyâ dedikleri bazı kimseleri kâinattaki işleri idâre etmede ve mahlûkâtın işlerini çekip çevirmede onları Allah'a ortak etmeleri de doğru inanca aykırı olan inançlardandır. Onlar bu kimseleri Kutup [7], Veted [8], Ğavs [9] ve benzeri isimlerle adlandırır ki bu isimleri ilahları için kendileri icât etmişlerdir. Bu ise, Allah Teâlâ'nın rubûbiyet sıfatları konusunda işlenen şirkin en çirkini ve câhiliyet dönemindeki Arapların şirkinden daha kötüdür. Çünkü câhiliyet Arapları rubûbiyette değil de ulûhiyette (ibâdette) Allah'a ortak koşmuşlar, bu şirki de bolluk zamanında işlemişlerdir. Ancak sıkıntılı ve zor zamanlarda ibâdeti yalnızca Allah'a hâlis kılmışlardır.

Nitekim Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴿سورة العنكبوت﴾

[الآية: 65]

"(Müşrikler) gemiye bindikleri (ve boğulmaktan korktuklarında), dîni yalnızca Allah'a hâlis kılarak Allah'a yalvarırlar. Ancak (Allah) onları kurtarıp sâlimen karaya çıkardığında, onlar tekrar (Allah'a) ortak koşarlar." (Ankebut Sûresi: 65)

Ancak câhiliyet Arapları, rubûbiyetin yalnızca Allah'a âit olduğunu itiraf ediyorlardı.

Nitekim Allah Teâlâ onlar hakkında şöyle buyurmuştur:

وَلَيْن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ... [سورة الزخرف من الآية: 87]

"(Ey Nebi!) Müşriklere kendilerini kimin yarattığını sorarsan, '(Bizi) muhakkak ki Allah yarattı' diyeceklerdir." (Zuhruf Sûresi: 87)

Allah Teâlâ başka bir âyette şöyle buyurmuştur:

قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ مَنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ [سورة يونس الآية: 31]

"(Ey Nebi! Müşriklere) de ki: Gökten (yağmur yağdırarak) ve yerden (bitkiler yeşerterek) size kim rızık veriyor? Ya da kulaklara ve gözlere kim sahip oluyor? Ölüden diriye, diriden ölüyü kim çıkarıyor? (Kâinattaki) işleri kim idâre ediyor? (Bütün bunları yapan) Allah, diyeceklerdir. O halde onlarade ki: (Başkasına ibâdet ederseniz) Allah'ın (azabına mâruz kalmaktan) korkmaz mısınız." (Yunus Sûresi: 31)

Bu anlamdaki âyetler pek çoktur.

15. İsim ve sıfatlar konusunda doğru inanca aykırı inançlardan birisi de, Allah'ın sıfatlarını reddeden ve O'nu kemâl sıfatlarından soyutlayarak yokların, cansız ve imkânsız şeylerin sıfatlarıyla nitelendiren, Cehmiyye ^[10], Mu'tezile ^[11] ve onların izlediği yolda giden bid'at ehlinin inancıdır. Allah Teâlâ, onların söylediklerinden münezzehtir.

Allah Teâlâ'nın sıfatlarından bir kısmını reddedip bir kısmını isbât eden Eş'arîler ^[12] de bu kısma girer. Zirâ Eş'arîler, isbât ettikleri sıfatlarda reddedip kaçtıkları sıfatların bir benzeri vardır. Onlar, sıfatların delillerini te'vil etmek sûretiyle naklî ve aklî delillere aykırı davranıp apaçık bir çelişki içerisine düşmüşlerdir.

Abdulaziz b. Baz'ın; "Doğru İnanç ve Bu İnanca Aykırı Şeyler" adlı kitapçığından özetlenerek alınmıştır.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

الحاشية السفلية

الحاشية السفلية

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا { [سورة النساء الآية: 136]

"Ey îmân edenler! (Kesin olarak îmân ettiğiniz) Allah'a ve elçisine ve daha önce (elçilere) indirdiği kitaplara îmân (etmeye devam) edin. Kim Allah'ı, meleklerini, (insanlığın hidâyeti için indirmiş olduğu) kitapları, (risâlet görevini tebliğ etmek için seçtiği) elçilerini ve (ölümden sonra hesaba çekilecekleri) âhiret gününü inkâr ederse, hiç şüphe yok ki (dinden çıkmış ve) hak yoldan büsbütün uzaklaşmış olur." (Nisâ Sûresi: 136)

Bu esaslara delil teşkil eden hadislere gelince, bunlar çoktur.

Müminlerin emiri Ömer b. Hattab'tan -Allah ondan râzı olsun- Müslim'in rivâyet ettiği meşhûr hadis bunlardandır. Bu hadiste Cebrail -aleyhisselâm-, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'e îmân hakkında soru sormuş, o da ona şöyle cevap vermişti:

الإيمان أن تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره. { [رواه ...] }
مسلم من حديث أبي هريرة [

"İmân; Allah'a, meleklerine, kitaplarına, elçilerine, âhiret gününe, kaderin hayır ve şerrine inanmandır." (Müslim, Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun rivâyet etmiştir.)

Allah Teâlâ'ya, âhiret gününe ve diğer gayba ilişkin konularda her müslümanın îmân etmesi gereken şeylerin hepsi, bu altı esastan türemektedir.

3. Allah Teâlâ'ya îmân:

Allah Teâlâ'ya îmân etmek; O'nun dışında ibâdete lâyık hak ilâhın olmadığına inanmak demektir. Çünkü kulları yaratan, onlara iyilikte bulunan, rızık veren, onların gizli- açık her şeylerini bilen, emrine itaat edenleri mükafatlandırmaya, karşı gelenleri de cezalandırmaya gücü yeten, yalnızca O'dur. İşte bu ibâdet için Allah Teâlâ cinleri ve insanları yaratmış ve onlara böyle yapmalarını emretmiştir.

Bu ibâdetin hakîkati; kulların duâ etmek, korkmak, ümit etmek, namaz kılmak, oruç tutmak, kurban kesmek ve adak adamak gibi ibâdetleri, Allah Teâlâ'ya tam bir sevgi ile birlikte O'nun azametini boyun eğerek ondan korku ve istek içinde, O'nun büyüklüğüne tazim göstererek edâ etmeleridir.

Yine, Allah Teâlâ'nın kullarına farz kıldığı İslâm'ın beş esasına inanmak da Allah Teâlâ'ya îmândandır.

İslâm'ın esasları şunlardır:

- a). Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın elçisi olduğuna şehâdet etmek.
- b). Namazı (gereği gibi ve vaktinde) kılmak
- c). Zekâtı (hak edene) vermek.
- d). Ramazan orunu tutmak.
- e). Gitmeye gücü yeten kimse için (ömürde bir defa olmak üzere) hac yapmaktır.

Bundan başka İslâm'ın getirdiği emir ve yasakları yerine getirmek de Allah Teâlâ'ya îmândandır.

Bu esasların en önemlisi ve en büyüğü; Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın elçisi olduğuna şehâdet etmektir.

Kelime-i Şehâdet dediğimiz, Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Allah'ın elçisi olduğuna şehâdet etmek; ibâdetin yalnızca Allah'a hâlis kılınması ve O'nun dışındakilere yapılmamasını gerektirir. İşte Lâ ilâhe illallah'ın anlamı budur. Lâ ilâhe illallah, Allah'tan başka hak ilâh yok demektir.

Allah'tan başka ibâdet edilen insan, melek veya cin gibi varlıkların hepsi, bâtil ilâhtır. İbâdete lâyük hak ilâh ise, yalnızca Allah'tır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ ﴿ [سورة الحج من الآية: 62] ﴾

"Böyledir. Çünkü Allah, hakkın tâ kendisidir. (Müşriklerin) kendisine ibâdet ettikleri O'nun dışındaki şey ise, (hiçbir fayda veya zararı olmayan) bâtilin tâ kendisidir." (Hac Sûresi: 62)

Allah Teâlâ'nın azîz kitabında haber verildiği ve O'nun emîn elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sabit olduğu üzere tahrif etmeden, boşa çıkarmadan, keyfiyetini değiştirmeden ve hiçbir şeye benzetmeden Allah'ın güzel isimleri ve yüce sıfatlarına inanmak da Allah Teâlâ'ya îmândandır.

Hatta nasıl olduğunu sormadan, bunları olduğu gibi kabul edip büyük anlamlara delâlet eden Allah -azze ve celle-'nin sıfatlarına îmân etmek gerekir. O'nu yarattıklarının sıfatlarına benzetmeden ve kendisine yaraşır şekilde bu yüce sıfatlarla vasfetmek gerekir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿ [سورة الشورى من الآية: 11] ﴾

"(Zâtı, isim, sıfat ve fiillerinde yarattıklarından) O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla işitendir, görendir." (Şûrâ Sûresi: 11)

4. Meleklerle îmân:

Meleklerle îmân; onlara özet ve ayrıntılı olarak îmân etmeyi içerir. Bir müslüman, Allah'ın melekleri olduğuna, onları kendisine itaat etmeleri için yarattığına, onları nitelendirdiği gibi Allah'a yakın kullar olduğuna ve Allah, onlara birşey söylemeden veya emretmeden konuşmadıklarına, onlara emrettiği zaman da emrine itaat edip hemen yerine getirdiklerine inanır.

Nitekim Allah Teâlâ onları şöyle vasfetmiştir:

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿[سورة الأنبياء: 28]﴾
[الآية: 28]

"Onların yaptıklarını (da yapacaklarını) ancak O bilir. Onlar ancak Allah'ın râzı olduğu kimselere şefaet ederler ve onlar, (Allah'ın hilesinden emin olmadıklarını bilerek) ondan korkarlar." (Enbiyâ Sûresi: 28)

Melekler pek çoktur. Onlardan kimisi Allah Teâlâ'nın arşını taşımakla, kimisi cennet ve cehennem bekçiliği yapmakla, kimisi de kulların amellerini kaydetmekle yükümlüdürler.

Bizler, Allah Teâlâ ve elçisinin isimlerini bildirdikleri meleklerle detaylı olarak inanırız.

Örneğin:

Cebrail, Mîkâîl, cehennem bekçisi Mâlik ve sahih hadislerde bildirildiği üzere sûra üflemeyle yükümlü olan İsrafil'dir.

Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ، وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ، وَخُلِقَ آدَمُ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ. ﴿[رواه مسلم]﴾

"Melekler nurdan, cinler alevden, Âdem-aleyhisselâm- da size vasfedilen şeyden (balçıktan) yaratıldı." (Müslim, sahihinde rivâyet etmiştir.)

5. Kitaplara îmân:

Allah Teâlâ'nın insanlar üzerindeki hakkını açıklamaları ve buna dâvet etmeleri için nebi ve elçilerine kitaplar indirdiğine özet olarak îmân etmek gerekir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ... ﴿[سورة الحديد من]﴾
[الآية: 25]

"Andolsun ki biz, elçilerimizi apaçık delîllerle gönderdik ve insanlar adâleti ayakta tutsunlar diye onlarla birlikte Kitab'ı ve Mîzân'ı indirdik." (Hadîd Sûresi: 25)

Allah Teâlâ'nın isimlerini bildirdiği, Tevrât, İncil, Zebûr ve Kur'an-ı Kerîm gibi kitapların hepsine ayrı ayrı îmân ederiz.

Kur'an-ı Kerîm, bu kitapların en fazîletlisi ve sonuncusu, hepsini kontrolü altına alan, onlara hükmeden ve onları doğrulayan kitaptır.

Kur'an-ı Kerîm, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti ile birlikte bu ümmetin hepsinin ona uyup, hayatın her safhasında uygulaması gereken bir kitaptır.Çünkü Allah Teâlâ, elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'i insanlarla cinlerin hepsine birden elçi olarak göndermiş, aralarında onunla hükmetmesi için de ona Kur'an-ı Kerîm'i indirip, onu gönüllerdeki dertlere şifâ, her şeyi açıklayan, mü'minler için bir hidâyet ve rahmet kılmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿[سورة الأنعام الآية: 155]﴾

"(Muhammed'e) indirdiğimiz bu (Kur'an), öyle bir kitaptır ki, onun hayır ve bereketi pek çoktur. O halde onun (emir ve yasaklarına) uyun.(Allâh'ın emirlerine karşı gelmekten) korkun. Umulur ki merhamet olunursunuz." (En'âm Sûresi: 155)

6. Elçilere (peygamberlere) îmân:

Elçilere özet ve ayrıntılı olarak îmân etmek gerekir. Allah Teâlâ (kendisine itaat eden) kullarını cennetle müjdelemek, (kendisini inkâr eden veya kendisine karşı gelenleri de cehennemle) uyarmak ve insanları hakka davet etmek için elçiler gönderdiğine îmân ederiz. Elçilerin çağrısına uyanlar saadeti kazanmışlar, onlara aykırı hareket edenler ise hüsrana uğrayıp pişman olmuşlardır.

Nebi ve elçilerin sonuncusu ve en faziletlisi, Nebimiz Abdullah oğlu Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'dir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ ابْغُذُوا اللَّهَ وَابْغُذُوا اللَّهَ وَابْغُذُوا اللَّهَ وَابْغُذُوا اللَّهَ... ﴿[سورة النحل الآية: 36]﴾

"Andolsun ki biz, (geçmişte) her ümmete bir elçi gönderdik (ve ona şöyle söylemesini emrettik): 'Yalnızca Allah'a ibâdet edin ve Tâğûttan uzak durun.::'" (Nahl Sûresi: 36)

Nûh, Hûd, Sâlih, İbrahîm ve diğerleri gibi Allah'ın isimlerini zikrettiği veya elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in de adlarını belirttiği nebi ve elçilere ayrı ayrı îmân ederiz.

-Allah'ın en değerli salât ve en temiz selâmı, onların ve bizim Nebimiz Muhammed-sallallahu aleyhi ve sellem-'in üzerine olsun-.

7. Âhîret gününe îmân:

Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in haber verdikleri, ölümden sonraki kabir fitnesi, kabir azabı ve nimetleri, kıyâmet gününün dehşet ve şiddeti, sırat köprüsü, amellerin tartılacağı terazi (mîzân), amellerin karşılığı olan cezâ veya mükâfat, amel defterlerinin insanların arasında yayılması, kiminin amel defterini sağından, kiminin solundan, kiminin de arkasından alacak olması gibi şeylere inanmak, âhîret gününe îmâna girer.

Yine, Nebimiz Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e verilen havuza, cennet ve cehenneme, mü'minlerin cennette Rableri Subhânehu ve Teâlâ'yı göreceklerine, Rablerinin onlarla konuşacağına, Kur'an-ı Kerîm ve sahîh hadislerde Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den âhîret günü ile ilgili haber verilen diğer şeylerin hepsine birden inanmak da âhîret gününe îmâna girer ki, bunları Allah Teâlâ ve elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in açıkladığı gibi tasdik edip îmân etmek gerekir.

8. Kadere îmân:

Kadere îmân, dört şeyi içerir: İlim, kitâbe (yazma), yaratma ve meşiyet (dileme).

Bu dör şeyin detaylarını öğrenmek için: ([34732](#)), ([49004](#)) ve ([20806](#)) nolu soruların cevaplarına bakabilirsiniz.

9. Şunlar da Allah'a îmân konusuna girer:

Îmân; dil ile ikrâr edip kalp ile tasdik ettikten sonra, inandığını amelî olarak yaşamak olduğuna, Allah Teâlâ'ya itaatle (emirlerini yerine getirmekle) îmânın artacağına, isyanla (O'nun emirlerini yerine getirmemekle) azalacağına, şirk ve küfür dışında, zinâ, hırsızlık, faiz yemek, sarhoşluk verici şeyleri içmek, ana-babaya itaatsizlik etmek ve buna benzer büyük günahları işlediğinden dolayı bunları helâl saymadıkça-müslümanı tekfir etmenin (kâfir saymanın) câiz olmadığına inanmak da Allah'a îmân konusuna girer.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ... [سورة النساء من الآية : 48]

"Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını (ve inkârı) asla bağışlamaz. Bunun dışındakileri (günahları) dilediğine bağışlar." (Nisâ Sûresi: 48)

Rasûlullah-sallallahu aleyhi ve sellem-'den mütevâtir hadislerle sabit olduğuna göre, kalbinde hardal tanesi kadar îmân olan kimseyi Allah Teâlâ cehennemden çıkaracaktır.

10. Allah Teâlâ için sevmek ve O'nun için kin beslemek (buğzetmek), O'nun için dostluk kurmak ve O'nun için düşmanlık etmek de Allah'a îmândandır. Bu sebeple mü'min, mü'minleri sevip onlarla dost olur, kâfirlere de buğzedip onlara düşmanlık eder.

Bu ümmetin mü'minlerinin başında da Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbı gelir.

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in:

حَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ. [متفق عليه]

"Dönemlerin en hayırlısı, benim yaşadığım dönemdir. Sonra onları izleyenler, sonra da onları izleyenlerdir." (Buhârî ve Müslim)

Sözü gereği, ehli sünnet vel-cemaat inancına sahip mü'minler, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbını sever, onlara dostluk eder ve onların nebilerden sonra insanların en fazîletlileri olduklarına inanırlar.

Ehli sünnet vel-cemaat inancına sahip mü'minler, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ashâbından en fazîletli olanının sırasıyla Sıddık lakaplı Ebû Bekir, sonra Fârûk ((Fârûk: Hak ile bâtılı birbirinden ayırt eden kimse demektir.

- ^2 Zün-Nûreyn:İki nûr sâhibi kimse demektir.Peygamber-sallallahu aleyhi ve sellem-'in iki kızıyla evlendiği için bu lakapla anılmıştır.
- ^3 Murtezâ: Râzı olunan kimse demektir.
- Râfizîler: Râfıza mezhebine mensup kimselerdir.Bunlar Şiânın aşırıları olup, Ebû Bekir ve Ömer'in halifeliğini kabul ettiği için Zeyd b. Ali el-Hüseyin'i terketmişler ve daha önce dedesinden yardımı esirgedikleri gibi, Kûfe'de yardımı ondan da esirgemişlerdir.
- ^4 Böylece onlara Râfıza denilmiştir.Bunlar Zeydiyye, İmâmiyye ve Keysâniyye olmak üzere üç gruba ayrılmışlardır.Bu üç grup da ayrıca kendi aralarında pek çok gruba ayrılmışlardır.Râfıza kelimesi,bazı âlimler tarafından Şiâ anlamında kullanılmıştır.Akâid meselesinde Şiânın çok azı ehli sünnet'e olmak üzere, bir kısmı Müşebbihe'ye, bir kısmı da Mu'tezile'ye uyar. (Mütercim)
- Nevâsıb ya da Nâsıbe (Nâsıbîler): Hz.Ali ve Ehli Beyt'e karşı düşmanlık besleyen, onlara dil uzatan, söz ve hareketleriyle onlara eziyet eden, bununla da yetinmeyerek onların kâfir olduklarını söyleyip kanlarını akıtmayı helâl görenlerdir.Bunlar, Râfizîlerin karşıtlarıdır. (Mütercim)
- ^5
- ^6 Lübnanlı Marunî Hıristiyan Mişel Aflak tarafından kurulan "Baasçılık/Diriliş" hareketi, Arap milliyetçiliğine dayanan sosyalist bir harekettir.
- ^7 Kutup: Zamanın tek öncüsü anlamındadır.
- ^8 Veted: Zamanın tek dayanağı anlamındadır.
- ^9 Ğavs: Yardıma koşan anlamındadır.
- ^10 Cehmiyye: Cehm b. Safvân'a uydukları için bu adla anılmışlardır.Cehm b. Safvân, sapık, bid'atçı ve Cehmiyye'nin başıdır.Tirmiz'de yetişen Cehm, Belh şehrine gider ve orada Mukâtil b.Süleyman'ın mescidinde onunla birlikte namaz kılar.İkisi münâzara-larda bulunurlar. Tirmiz şehrine sürülür.Ardından da kendisi Hâris b. Sureyc ile birlikte Benî Umeyye'den olan sultana karşı isyân çıkarır.Anlatıldığına göre, Selm b. Ahvez, Allah Teâlâ'nın Musa ile konuştuğunu inkâr ettiği için kendisini Isfahan'da hicrî 128 yılında öldürür.Merv veya Horasan'da öldürüldüğü de söylenir.Cehm b. Safvân, Allah'ın sıfatlarını inkâr etmiş ve Kur'an'ın yaratılmış (mahlûk) olduğunu söylemiştir.

Yine kader konusunda Cebriyye'nin görüşlerini savunarak kulun irâdesini inkâr etmiş,îmânı sadece bilmekten (ilimden) ibâret görmüş, cennet ve cehennemin fâni (gelip geçici) olduğunu söylemiş, Allah Teâlâ'nın ilminin hadîs (sonradan) olduğunu ileri sürmüştür ve buna benzer daha pekçok sapık görüşleri savunmuştur.

Mu'tezile: Hasan Basrî'nin öğrencilerinden Vâsıl b. Atâ el-Ğazzâl, Ebû Huzeyfe el-Mahzûmî'nin hocasını terkederek kurduğu akâid mezhebine mensup olanlardır.

Kaderiyye olarak da bilinirler.Başlarda Ebû Hâşim Abdullah b. Muhammed b. el-Hanefiyye'nin derslerine devam eden Vâsıl b. Atâ daha sonra Hasan Basrî'nin derslerine devam etmiştir.Sessiz kişiliği ve uzun boynuyla bilinen Vâsıl b. Atâ, günah işleyen kimse hakkında "fâsık, ne mü'min, ne de kâfirdir" dediği için Hasan Basrî kendisini meclisinden kovmuştur.Amr b. Ubey de kendisine katılarak Hasan Basrî'nin derslerinden çekilmişlerdir.Böylece kendilerine "çekilenler, ayrılanlar" anlamına gelen "Mu'tezile" adı verilmiştir.İnanç konusundaki görüşlerine gelince,bunlar beş esasta toplanmaktadır:1-Menzile Beynel-Menzileteyn: Büyük günah işleyen kimse, dünyada

^11 îmân ve küfür arasındadır. (Yani ne mü'min, ne de kâfirdir.)2-Tevhîd: Kadîm, Allah Teâlâ'nın zâtına nisbet edilen en önemli sıfat olup ondan başka müstakil ve kadîm sıfatlar O'na nisbet edilemez.Buna göre onlar, Cehmiyye gibi Allah'ın sıfatlarını inkâr etmişlerdir.3-Adl:Kul,kendi fiillerini kendine ait müstakil bir irâde ile yapar.Yani kendi fiilini kendisi yaratır.Allah'ın bunda herhangi bir müdahalesi ve etkisi yoktur.Buna göre onlar, kader konusunda Kaderiyye ile aynı fikirdedirler.4- Va'd ve Vaîd: Mü'minlerin mükâfatlandırılması (va'd) ve fâsıkların cezâlandırılması (vaîd) Allah'ın üzerine vâciptir.5-Emri bil-Ma'rûf ve Nehyi anil-Münker:İyiliği emredip kötülükten alıkoymak, farzdır.Bu beş esasın dışında Kur'an'ın yaratılmış olduğu, mü'minlerin kıyâmet günü Rablerini göremeyecekleri, aklın nakilden önce geldiği ve aklın nakilden daha üstün olduğu gibi pekçok sapık fikirlere sahiptirler.

^12 Eş'ariler: Ehli Sünnet'in büyük imamlarından Ebul-Hasen Ali b.İsmâîl b.İshâk b.Sâlim el-Eş'arî el-Yemânî el-Basrî'ye uyanlar anlamındadır.Ebul-Hasen el-Eş'arî, meşhûr sahâbî Ebu Musa el-Eş'arî'nin soyundandır.Yaşadığı dönemde kelâmcıların imamı olan Ebul-Hasen el-Eş'arî, itikâdî konularda önceleri Mu'tezile mezhebine mensup idi.Bu kırk yıl kadar sürmüştür.Ancak daha sonra bu görüşten vazgeçmiş ve ehli sünnetin yolunu benimsemiştir.Bununla da yetinmeyerek ehli sünnetin Mu'tezile'ye karşı en büyük savunucularından birisi olmuştur.O, "Makâlâtul-İslâmiyyîn", "es-Sifât" ve "er-

Raddu alel-Mücessime” gibi pek çok eser yazmıştır.Hicrî 324 başka bir rivâyete göre de 330 yılında Bağdat'ta vefât etmiştir.Ancak Ebul-Hasen el-Eş'arî'ye uyanların büyük bir bölümü onun bu son durumunu göz önüne almamış ve bazı itikâdî meselelerde onun yolundan ayrılmışlardır.Ebul-Meâlî el-Cuveynî ve Ebû Hâmid el-Ğazâlî bunların başında gelir.Amelin îmândan olmadığını ileri sürerek îmânda Mürcie'nin, Allah'ın sıfatlarını te'vil ederek de isim ve sıfatlar konusunda Te'vilcilerin yolunu izlemişlerdir.Allah'ın kelâmı konusunda ise, iki şey dışında Küllâbiyye'nin görüşünü benimsemişlerdir.Oysa Ebul-Hasen el-Eş'arî onların bu görüşlerinden berîdir.Bunun en güzel delîli; onun bu görüşlere bir cevap olarak yazdığı “el-İbâne an Usûlid-Diyâne” adlı eseridir.Bu eseri ömrünün sonlarına doğru yazmıştır.Bu eserinde îmân, isim ve sıfatlarla ilgili görüşlerini açıklamış ve ehli sünnet dışındaki sapık gruplara cevap vermiştir. (Mütercim)